

אמר לו ענה רבי ירמיה לרבי אבהו: **פשיטא** פשוט הדבר, **דחלכתא כוותן**, דקשישנא **מינייכו**. ההלכה היא כמונו כיון שאנו זקנים מכם, **ולאו חלכתא כוותייכו**, אין הלכה כמותכם, **דדרדקי אתון**, כי אתם ילדים.

אמר ליה רבי אבהו [שלא הסכים עם רבי ירמיה]: **מידי בקשישותא תליא מילתא?** האם ההלכה תלויה בזקנה! **בטעמא תליא מילתא**, ההלכה נקבעת כמי שטעמו מסתבר יותר.

שאל רבי ירמיה את רבי אבהו: **וטעמא מאי?** מה היא סברתך?!

אמר לו רבי אבהו: זיל לך **לגביה** אצל **דרבי אבין**, **דאסברתיה ניהליה**, שהסברתי לו את הטעם, **וכרכיש בה רישא**, הודה לדבריי **בי מדרשא**, בבית המדרש.

אזל לגביה, רבי ירמיה הלך אליו. **אמר ליה**, והוא הסביר לו, **אלו אמר לו "קני כחמור"**, מי שאומר לחבירו תקנה אתה בנכסי כחמור, **מי קני**, האם הוא קונה?! וכמו שחמור לא קונה, אף האדם לא קונה, כיון שלא התכוין הבעלים להקנות לו. והוא הדין כאן, אין הבן הגדול מקבל חלק נוסף, כיון שבשעה שהקנה לו, הוא אמר שמקנה לו כמו שהוא מקנה לבנים שעתידים להוולד. וכמו שהם לא קונים, כי הם לא היו בעולם, כך הוא לא קונה.

והגמרא ממשיכה לבאר את הדין של "קני את כחמור":

דאכתי ליתנייהו, שהרי אשתו לא היתה מעוברת. ואפילו למי שאומר שאפשר להקנות לעובר שהוא בנו, זה רק אחרי שיש עובר, ולא לפני כן.

אבל הספק הוא, **האי**, האם לאחר שהאבא ימות, ואז יחלקו את הנכסים ביניהם, **אית חולק ל"טליא" במקום בניה**, האם יש חלק לבן הגדול [המכונה "טליא"] את זכותו במתנה שנתן לו אביו, חוץ ממה שמגיע לו בתורת ירושה יחד עם הבנים שנולדו. ולפי הצד הזה, אם יהיו עוד שלשה אחים, יחלקו את הנכסים לארבעה חלקים, והוא יקבל תחילה חלק אחד בתורת מתנה שנתן לו אביו, ואת הנותר שוב יחלקו לארבעה, ויקבל עוד חלק אחד, כאחיו בירושה.

או לית ליה חולק לטליא במקום בניה, ויקבל כמו שאר הבנים מהאשה השניה.

ונחלקו בזה האמוראים:

רבי אבין ורבי מיישא ורבי ירמיה, **דאמרי**, הם סוברים כמו הצד שאית חולק לטליא **במקום בניה**, ויקבל יותר מהאחרים.

ואילו **רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא**, **דאמרי**, סוברים, לית חולק לטליא **במקום בניה**.

אמר ליה, שאל רבי אבהו את **לרבי ירמיה**: **חלכתא כוותן**, האם ההלכה היא כשיטתנו, שיש לו חלק נוסף, **או הלכה כוותייכו**, כשיטתכם שאין לו חלק נוסף?

כדי שלא תטרף דעתו אבל בסתם אדם אי אפשר להקנות לעובר. עי' בש"ך סי' ר"י סק"א.

כ"ש בירושה הבאה מאליה, והרמב"ן ישב את הרי"ף דס"ל שמזכה לבנו זה רק בשכיב מרע

ומוסיף אותו על הקישות שאותו הוא תורם, כדי שיהיה בוודאות שיעור של מתוק שיפטור את האחרים. ותורם את הכל, ואומר: כל הקישות הזה יהיה תרומה על הארבעים ותשעה קישואים אחרים.

ומדייק רב ששת: **ואמאי?** מדוע זה מועיל, והרי מעשה הפרשה שכזה, בגדר "את החמור" הוא! שהרי הוא מפריש סתם את כל הקישות הזה, שיש בו גם מר וגם מתוק, על הקישואים האחרים. והחלק המר שבקישוא דומה הוא למי שמקנה ל"חמור", שהרי לא יכול לפטור החלק המר את החלק המתוק שבקישואים, וכאילו הוא אומר "המר והמתוק" שבידי, יהיו תרומה על החלק המתוק שבשאר הקישואים. ובכל זאת, זה מתקן את הפירות. ומכאן ראה שאם המר לא יכול לתקן, המתוק חל תרומה על כל המתוק.

דוחה הגמרא: **שאני התם**, שם זה שונה ולא הוי דומיא דקני את וחמור, כיון שמדאורייתא תרומה מעלייתא היא. מהתורה אפשר להפריש רעה על יפה, שזה מר על מתוק, דאמר רבי אילעאי: **מנין לתורם** למפריש מן הרע על היפה, ממין רע על מין טוב, שתרומתו תרומה, שזה מתקן את הפירות מאיסור טבל? שנאמר "ולא תשאו עליו הטא בהרימכם את חלבו ממנו". אם תפרישו את חלבו, את החלק הטוב, לא יהיה בידכם חטא. ומשמע, מכאן שאם תפרישו מן הרע על הטוב, יהיה בידכם חטא. ומכאן משמע שהתרומה חלה, שהרי, **ואם אינו קדוש, נשיאות הטא למה?** אם

דאיתמר, שנינו כך: האומר לחברו: קני כחמור! לא קנה בכלל, וכפי שהתבאר.

אבל אם אמר: קני את וחמור —

רב נחמן אמר, קנה מחצה. אף על פי שהחמור לא קונה, הוא קונה חצי.

ורב המנונא אמר, לא אמר כלום, וכל הנתינה מתבטלת, כיון שדעתו שכל הקנין יחול, ואם חלק מהקנין לא יחול, אז אין דעתו להקנות בכלל.

ורב ששת אמר שיטה שלישית: קנה הכל. (22) כי דעתו היא, שאם החמור לא קונה, כל הזכיה תהיה לאדם.

אמר רב ששת: מנא אמינא לה? מה המקור שלי לומר כי "קני את וחמור", קנה הכל! ?

מהא דתניא, רבי יוסי אומר: אין לך מר בקישות אלא פנימי שבו.

"קישות" הוא פרי שהחלק הפנימי הוא מר והחיצוני הוא מתוק. וההלכה היא שאסור להפריש מהמר על המתוק. וכשהוא מפריש קישות אחד, שהוא אחד מחמישים של כל הקישואים, שזה שיעור של תרומה, יש חשש שמא בקישות הזה יש יותר חלק מר מאשר בקישואים האחרים.

לפיכך, כשהוא תורם על קישואים אחרים, מוסיף על החיצון שבו, לוקח חלק של קישוא מתוק מקישות אחר, בשיעור ביצה,

22. בביאור המחלוקת של רב נחמן שקונה חצי ורב ששת שקונה הכל מבאר בקובץ שיעורים

התרומה לא חלה, אין כאן נשיאות חטא. (23)
מוכח מ**כאן**, לתורם מן הרע על היפה,
שתרומתו תרומה. וכיון שמהתורה זה חל,
אין כאן קני את וחמור. ולכן זה חל (24).

והגמרא מביאה ראייה לרב ששת, וקושיא על
רב נחמן:

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: מתיב הקשה
רב אויב תיובתא, קושיא על רב נחמן, ממה
ששנינו:

מעשה בחמש נשים, ובהן שתי אחיות.
וליקט אחד, איש שרצה לקדשם, אסף כלכלה
של תאנים, סל מלא תאנים, וקידש בסל זה
את כל חמשת הנשים.

ואף על פי ששלהם היתה, אין כאן גזל
בדבר, היות ושל שביעית היתה, התאנים היו
פירות שביעית שהם הפקר.

ואמר: הרי כולכן מקודשות לי בכלכלה זאת!
הכלכלה היתה כסף הקדושין. וקבלה אחת
מהן אחת מן הנשים על ידי כולן, בשביל
כולן.

ואמרו חכמים פסקו חכמים: אין אחיות
מקודשות, כיון שקידושין אלו אינם ראויין
לביאה, שהרי אסור לו לאדם לבוא על אחות
אשתו, ואינו יכול לקדש שתי אחיות, ולכן
אף אחת מהן לא מקודשת.

ומדייק רב אויב: דוקא אחיות הוא דאין
מקודשות. הא נכריות, שאר הנשים,
מקודשות, והן זוכות בכל הכלכלה.

ואמאי? את וחמור היא! הרי הוא הקנה את
הכלכלה גם לאחיות וגם לשאר הנשים,
ומוכח שאם האחיות לא מקודשות
[“החמור”] ואין להן חלק בכלכלה, הרי
שאר הנשים מקבלות הכל. (25)

דרחמנא ותירץ הגר”ח בכת”י שהאסור לתרום
מן הרעה על היפה הוא לא מה שתרום מן הרעה
אלא מה שלא תרום מן היפה, ואם לאחר
ההפרשה יכול לתרום מן היפה לא עשה אסור,
ואם יש כאן נשיאות חטא בהכרח שהתרומה
חלה ולכן לא יכול לתקן.

25. פירשנו על פי הרשב”ם, אך התוס’ חולקים
עליו כיון שאין שום ראייה ששאר הנשים קנו את
כל הכלכלה אולי רק את חלקם, ולכן פירשו
שהקושיא היא על רב המנונא שסובר שלא קנו
בכלל וכאן מוכח שלפחות קבלו את חלקם
בכלכלה.

הקצוה”ח בסי’ ר”י סק”ה מיישב את הרשב”ם
לפי מה שהעלה שכל המחלוקת בקני את וחמור
זה כשהקנה לשני אנשים ואחד לא קונה. אבל
אם הקנה לאדם אחד כמה דברים, אם לא קונה

תק”א האם כשמקנה לשניים אם מקנה לכל אחד
חצי ולכן אף על פי שאחד לא קונה השני קונה
רק חצי או שמקנה לכל אחד את הכל ואם אחד
לא זוכה השני קונה את הכל. אבל ברשב”ם
משמע שחולקים איך בדעתו להקנות.

23. פירשנו לפי הרשב”ם והקשו התוס’ על
הרשב”ם הרי הוא מוסיף מתוק ממקום אחר כדי
שיהיה מספיק מהמתוק על המתוק אם כן, מוכח
שכוונתו להפריש מהמתוק על המתוק ולא מהמר
על המתוק ולא דמי לקני את וחמור.

24. התוס’ בקידושין מ”ו ע”ב הקשו למ”ד דס”ל
כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא
מהני ובכל זאת לקי דעבר אמימרא דרחמנא, אם
כן, מה הראייה שהתרומה חלה. אולי באמת זה
לא קדוש רק יש נשיאות חטא דעבר אמימרא

ומכאן ראייה לרב ששת, שקני את וחמור, זוכה בכל.

דוחה רב אשי, והוסיף: היינו דחזאי, בגלל זה ראיתי את רב הונא בר אריא בחלמא, בחלומי! כיון דמותיב רב אריא תיובתא, שאת הקושיה הקשה רב אריא.

והוא מתרץ, לאו מי אוקימנא, האם לא העמדנו את המעשה באופן דאמר "הראויה מכם לביאה, רק מי שראויה לביאה, תתקדש לי", אותה אני מתכוין לקדש, ונמצא שבכלל לא התכוין לאחיות, ולכן הנשים האחרות מקבלות את כל הכלכלה.

הגמרא מביאה דינים שקשורים לדעת בני אדם בקנינים.

ההוא דאמר לדביתהו, אדם שאמר לאשתו: נכסיי לך, ולבניך. נכסיי נתונים לך ולבניך. ויש להסתפק האם גותן לה חלק כאחד הבנים, או יותר מזה, כיון שהתכוין להשוות את הפרט לכלל. והאשה שהיא הפרט, מקבלת כמו כל הבנים שהם הכלל.

אמר רב יוסף: קנתה מחצתה. אשתו מקבלת חצי מהנכסים והשאר לבנים.

ואמר רב יוסף: מנא אמינא לה מה המקור לדין זה?

דתניא, שנינו בברייתא על הפסוק "והיתה

לאהרן ולבניו", שלחם הפנים מתחלק מחצתה לאהרן ומחצתה לבניו. ואם כן הוא הדין אצלנו.

אמר ליה אביי, שואל אותו אביי שאין להוכיח משם: בשלמא התם, שם זה מובן, כי אהרן בר חלוקה הוא, לאהרן מגיע חלק בלחם הפנים כמו לכהן הדיוט, להכי פרט בה רהמנא, לכן התורה מפרטת אותו למשקל פלגא, להוסיף לו שיקבל חצי.

אבל אשה, לאו בת ירושה היא, ולא מגיעה לה כלום בנכסי בעלה. לכן, דיה שתטול בנכסי בעלה כאחד מן הבנים. ואין להוכיח משם שכוונתו לתת חצי.

ומקשה הגמרא על אביי, שדחה את הראיה וסובר שהאשה תקבל כמו כל אחד מהבנים: איני! האם זה כך?! והא עובדא הוה בנהרדעא, היה מעשה כזה בנהרדעא, ואגביה שמואל פלגא, ושמואל נתן לאשה חצי. וכן היה מעשה בטבריה, ואגביה רבי יוחנן פלגא, רבי יוחנן גבה חצי עבור האשה.

ותו, ועוד ראייה לדין זה, כי אתא כשהגיע רב יצחק בר יוסף, אמר סיפר על ההוא דמי כלילא, כסף שגבו עבור כתר המלכות, דשרו דבי מלכא, שהטילו מאת המלך אאבולוי, על העשירים ואאיסטרונגי, על השרים.

אמר רבי, ניתבו אבולוי פלגא, העשירים יתנו

בטלה עבור האחיות גם האחרות אינן מקודשת אלא מכאן ראייה לרב ששת שכוונתו שאם חלק לא יכול להתקדש אם כן, כל מגוי השליחות היה רק עבור הנכריות. אבל לרב נחמן כל השליחות צריכה להתבטל ואינן מקודשות כלל.

את חלקם התבטל כל הקנין, ולכן מי שהקנה לחבירו בקנין חליפין קרקע, מטלטלין ומעות כיון שהמעות אינם נקנים בחליפין ה"ה שלא קנה את הקרקע והמטלטלין ולפי"ז אצלנו שמיירי שאחת היתה שליח עבור כולן ואם השליחות

מחצית, ואיסטרוני פלגא, השרים יתנו את המחצית השנייה.

ומוכח, שאף על פי שהעשירים יכולים לתת יותר מהשרים, בכל זאת רבי פסק שאם מזכירים שניים, מתכוונים להשוות ביניהם.

והוא הדין אם נותן לאשה ולבנים, כוונתו שהאשה תקבל חצי.

דוחה הגמרא: **הכי השתא? מהו הדמיון?!** והרי זה לא דומה! **התם**, במקרה של רבי, **מעיקרא, כי הוה כתבי**, בתחילה כשהיו כותבים להטיל גביית כסף, רק **אאבולי הוה כתבי**, היו כותבים רק אל העשירים, **ואסטרוני הוה מסייעי בהדיהו**, השרים היו עוזרים להם, **וידע מלבא**, המלך ידע, **דהו קא מסייעי**, שהם עוזרים לעשירים.

לכן, **השתא מאי דקא כתבי**, עכשיו מה שהמלך כתב **אאבולי ואאיסטרוני**, אל העשירים והשרים, הוא **למימרא**, לומר, שרצון המלך הוא, **דהני פלגא והני פלגא**, שאלו יתנו חצי ואלו יתנו חצי. ואי אפשר להוכיח משם.

מתיב רבי זירא לרב יוסף ממה ששנינו: **האומר הרי עלי מנחה**, מי שמתנדב להביא קרבן מנחה שיש בה **מאה עשרון**, **להביא אותה בשני כלים**, שיחלק את המנחה לשני כלים, כיון שאי אפשר להביא בכלי אחד יותר מששים עשרון [כי אז זה לא ראוי הקמח להתערב היטב עם השמן שבכלי], **מביא ששים בכלי אחד, וארבעים בכלי אחד**.

קמג-ב וכדיעבד, **אם הביא חמשים בכלי אחד, וחמשים בכלי אחד, יצא ידי חובה**.

ומדייקת הגמרא: **אם הביא, אין**. אם הביא בדיעבד זה מועיל, אבל **לכתחילה**, לא יביא כך, אלא לכתחילה צריך להביא ששים בכלי אחד, וארבעים בכלי השני.

ואי פלקא דעתך, ואם דעתך לומר, כמו רב יוסף, שבכל **כהאי גוונא**, בכל מקרה שאדם מזכיר שני דברים, **פלגא ופלגא הוא**, חצי וחצי הוא, שהוא מתכוין להשוות אותם, אם כן, **אפילו לכתחילה נמי!** אפילו לכתחילה יביא בכל כלי חמשים, כפי שהתכוון לנדור. אלא משמע שלא כרב יוסף, וגם אצלנו אין כוונתו להשוות את האשה לבנים.

אך דוחה הגמרא: **הכי השתא? מה הדמיון?!** והרי זה לא דומה כלל.

כי **התם**, במתנדב מנחה, **אנן סהדי**, הדבר ברור, **דהאי גברא מעיקרא**, שהאדם לכתחילה לקרבן גדול **קא מיכוין**, התכוין להביא קרבן גדול, **והאי דקאמר בשני כלים**, ומה שהוא חילק אותו לשני כלים, הוא משום **ידע דלא אפשר לאתויי**, שאי אפשר להביא בכלי אחד. אבל בכל זאת **כמה דאפשר לאתויי**, מיייתנין. כמה שאפשר להביא קרבן גדול, מביאים. שהרי זאת כוונתו, ולכן מחלקים ששים בכלי אחד, שזה הקרבן הגדול ביותר שאפשר להביא כמנחה, ובכלי השני ארבעים.

ומסקנת הגמרא: **והלכתא כוותיה דרב יוסף**: ולהלכה פוסקים כרב יוסף, ואף על פי שרבה חולק עליו, ותמיד הלכה כרבה, חוץ מהשלשה האלו:

בשרה, ענין, ומחצה.

הדין השלישי "מחצה" מבואר כאן, אצלנו